

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG ĐÀO TẠO TẠI CÁC TRƯỜNG TRUNG CẤP THÔNG QUA HỢP TÁC VỚI DOANH NGHIỆP

Nguyễn Thị Thanh Tâm¹, Phạm Phương Thảo²

¹Phòng đào tạo - Quản Sinh, Trường Trung cấp Kỹ Nghệ Hà Tĩnh

²Khoa Cơ khí chế tạo, Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh

Email: phamphuongthao1611@gmail.com

Tóm tắt: Trong bối cảnh chuyển đổi cơ cấu kinh tế và yêu cầu ngày càng cao của thị trường lao động, giáo dục nghề nghiệp ở trình độ trung cấp giữ vai trò quan trọng trong việc cung cấp nguồn nhân lực kỹ thuật trực tiếp cho sản xuất và dịch vụ. Tuy nhiên, thực tiễn cho thấy chất lượng đào tạo tại nhiều trường trung cấp ở Việt Nam vẫn chưa đáp ứng đầy đủ yêu cầu của doanh nghiệp, đặc biệt về kỹ năng thực hành, tác phong công nghiệp và khả năng thích ứng với công nghệ mới. Bài viết tập trung phân tích vai trò của hợp tác giữa trường trung cấp và doanh nghiệp trong việc nâng cao chất lượng đào tạo. Trên cơ sở tổng hợp các nghiên cứu và văn bản chính sách liên quan, bài viết làm rõ các hình thức hợp tác chủ yếu như: phối hợp xây dựng chương trình đào tạo, doanh nghiệp tham gia đào tạo và đánh giá, tổ chức thực tập tại doanh nghiệp, đào tạo giáo viên tại cơ sở sản xuất và triển khai mô hình đào tạo gắn với sản xuất. Từ đó, đề xuất một số khuyến nghị nhằm tăng cường hiệu quả hợp tác Nhà trường – Doanh nghiệp, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo và khả năng có việc làm của học sinh trung cấp ở Việt Nam.

Từ khóa: Hợp tác doanh nghiệp; Chất lượng đào tạo; Giáo dục nghề nghiệp; Thị trường lao động.

IMPROVING THE QUALITY OF TRAINING AT SECONDARY SCHOOLS THROUGH COLLABORATION WITH BUSINESSES

Abstract: In the context of economic restructuring and the increasing demands of the labor market, vocational education at the intermediate level plays a crucial role in providing a skilled workforce directly for production and services. However, practice shows that the quality of training at many vocational secondary schools in Vietnam still does not fully meet the requirements of businesses, especially in practical skills, industrial work ethics, and the ability to adapt to new technologies. This article focuses on analyzing the role of cooperation between vocational secondary schools and businesses in improving training quality. Based on a synthesis of relevant research and policy documents, the article clarifies the main forms of cooperation such as: collaborative development of training programs, business participation in training and evaluation, organizing internships at businesses, training teachers at production facilities, and implementing training models linked to production. Therefore, the article proposes several recommendations to enhance the effectiveness of school-enterprise cooperation, contributing to improving the quality of training and employability of vocational secondary school students in Vietnam.

Keywords: Business cooperation; Training quality; Vocational education; Labor market.

Nhận bài: 17/11/2025

Phản biện: 20/12/2025

Duyệt đăng: 24/12/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Giáo dục nghề nghiệp được xác định là một trong những trụ cột quan trọng của hệ thống giáo dục quốc dân, có nhiệm vụ đào tạo nguồn nhân lực kỹ thuật trực tiếp, đáp ứng nhu cầu phát triển kinh tế – xã hội. Trong đó, các trường trung cấp đóng vai trò cung cấp lực lượng lao động bậc trung, tham gia trực tiếp vào các lĩnh vực sản xuất, chế biến, dịch vụ và công nghiệp hỗ trợ. Đối tượng người học tại các trường trung cấp chủ yếu là học sinh tốt nghiệp trung học cơ sở hoặc trung học phổ thông, có định hướng nghề nghiệp sớm và mong muốn nhanh chóng tham gia thị trường lao động.

Tuy nhiên, trong bối cảnh khoa học – công nghệ phát triển nhanh chóng và yêu cầu của doanh nghiệp ngày càng cao, đào tạo nghề ở trình độ trung cấp đang đứng trước nhiều thách thức. Một trong những hạn chế nổi bật là sự chênh lệch giữa

nội dung đào tạo trong nhà trường và yêu cầu thực tiễn của doanh nghiệp, dẫn đến tình trạng học sinh tốt nghiệp còn thiếu kỹ năng thực hành, chưa quen với môi trường làm việc công nghiệp và cần thời gian đào tạo lại khi vào doanh nghiệp. Thực tiễn đặt ra yêu cầu cấp thiết phải tăng cường mối liên kết, hợp tác chặt chẽ giữa các trường trung cấp và doanh nghiệp.

Hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp không chỉ giúp chương trình đào tạo sát với thực tế sản xuất mà còn tạo điều kiện để học sinh được tiếp cận môi trường làm việc thực, rèn luyện kỹ năng nghề và tác phong công nghiệp ngay trong quá trình học. Do đó, nghiên cứu và đề xuất các giải pháp nâng cao hiệu quả hợp tác trường trung cấp – doanh nghiệp có ý nghĩa quan trọng cả về lý luận và thực tiễn.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Vai trò của hợp tác trường trung cấp – doanh nghiệp trong nâng cao chất lượng đào tạo

Chất lượng đào tạo nghề được đánh giá thông qua mức độ đáp ứng của người học đối với yêu cầu của thị trường lao động, thể hiện ở kiến thức chuyên môn, kỹ năng nghề, thái độ làm việc và khả năng thích ứng với sự thay đổi của công nghệ. Trong bối cảnh đó, doanh nghiệp vừa là nơi sử dụng lao động, vừa là đối tác quan trọng của các cơ sở giáo dục nghề nghiệp.

Hợp tác với doanh nghiệp giúp các trường trung cấp nắm bắt kịp thời nhu cầu nhân lực, yêu cầu về kỹ năng và tiêu chuẩn nghề nghiệp. Thông qua sự tham gia của doanh nghiệp, nhà trường có thể điều chỉnh mục tiêu đào tạo, nội dung chương trình và phương pháp giảng dạy theo hướng thực tiễn, giảm khoảng cách giữa đào tạo và sử dụng lao động. Đồng thời, doanh nghiệp có cơ hội tham gia trực tiếp vào quá trình đào tạo, qua đó chủ động chuẩn bị nguồn nhân lực phù hợp với nhu cầu sản xuất, kinh doanh của mình.

Đối với học sinh trung cấp, hợp tác trường – doanh nghiệp tạo điều kiện để người học được trải nghiệm môi trường làm việc thực tế, tiếp cận công nghệ, thiết bị và quy trình sản xuất hiện đại. Quá trình này góp phần hình thành kỹ năng nghề vững chắc, tác phong công nghiệp và ý thức kỷ luật lao động – những yếu tố then chốt quyết định khả năng có việc làm và phát triển nghề nghiệp sau khi tốt nghiệp.

2.2. Các hình thức hợp tác chủ yếu giữa trường trung cấp và doanh nghiệp

2.2.1. Hợp tác trong xây dựng và điều chỉnh chương trình đào tạo

Chương trình đào tạo là nền tảng của hoạt động giáo dục nghề nghiệp. Việc doanh nghiệp tham gia góp ý, thẩm định và điều chỉnh chương trình đào tạo giúp nội dung giảng dạy bám sát yêu cầu thực tiễn sản xuất. Thông qua các hội thảo chuyên môn, tọa đàm hoặc ký kết thỏa thuận hợp tác, doanh nghiệp có thể đề xuất các kỹ năng, công nghệ và quy trình sản xuất cần thiết để đưa vào chương trình đào tạo.

Đối với các trường trung cấp ở Việt Nam, việc phối hợp với doanh nghiệp trong xây dựng chương trình đào tạo còn góp phần thực hiện hiệu quả chủ trương “gắn đào tạo với nhu cầu xã hội”, nâng cao tính linh hoạt và khả năng cập nhật của chương trình trước sự thay đổi nhanh chóng của thị trường lao động.

2.2.2. Doanh nghiệp tham gia vào quá trình giảng dạy và đánh giá

Một hình thức hợp tác quan trọng là mời cán bộ kỹ thuật, chuyên gia của doanh nghiệp tham gia giảng dạy một số nội dung thực hành hoặc chuyên đề chuyên sâu. Sự tham gia này giúp học sinh tiếp cận trực tiếp với kinh nghiệm thực tiễn, công nghệ mới và các yêu cầu cụ thể của công việc.

Bên cạnh đó, doanh nghiệp có thể tham gia đánh giá kết quả học tập, đặc biệt là đánh giá kỹ năng thực hành và năng lực nghề nghiệp của học sinh. Việc đánh giá có sự tham gia của doanh nghiệp giúp đảm bảo tính khách quan, đồng thời phản ánh sát hơn mức độ đáp ứng của người học đối với yêu cầu công việc thực tế.

2.2.3. Tổ chức thực tập và trải nghiệm nghề nghiệp tại doanh nghiệp

Thực tập tại doanh nghiệp là cầu nối quan trọng giữa đào tạo và việc làm. Đối với học sinh trung cấp, thời gian thực tập tại doanh nghiệp giúp người học vận dụng kiến thức đã học vào thực tiễn, rèn luyện kỹ năng nghề, kỹ năng làm việc nhóm và ý thức kỷ luật lao động.

Thông qua thực tập, doanh nghiệp có điều kiện đánh giá năng lực của học sinh, từ đó lựa chọn và tuyển dụng những người phù hợp. Đồng thời, nhà trường có thêm thông tin phản hồi để điều chỉnh nội dung và phương pháp đào tạo cho phù hợp hơn với thực tế.

2.2.4. Đào tạo, bồi dưỡng giáo viên tại doanh nghiệp

Giáo viên là nhân tố quyết định chất lượng đào tạo nghề. Việc cử giáo viên tham gia đào tạo, thực tế sản xuất tại doanh nghiệp giúp đội ngũ giáo viên cập nhật công nghệ mới, nâng cao kỹ năng nghề và hiểu rõ hơn yêu cầu của thị trường lao động. Trên cơ sở đó, giáo viên có thể đổi mới nội dung và phương pháp giảng dạy, gắn lý thuyết với thực tiễn sản xuất.

2.2.5. Triển khai mô hình đào tạo gắn với sản xuất

Một số trường trung cấp đã triển khai mô hình đào tạo gắn với sản xuất, trong đó nhà trường phối hợp với doanh nghiệp tổ chức các hoạt động sản xuất, dịch vụ ngay trong quá trình đào tạo. Mô hình này tạo môi trường học tập gắn với thực tế sản xuất, giúp học sinh hình thành kỹ năng nghề và tác phong công nghiệp một cách tự nhiên và bền vững.

2.3. Thực trạng và một số vấn đề đặt ra trong hợp tác trường trung cấp – doanh nghiệp ở Việt Nam

Mặc dù hợp tác giữa các trường trung cấp và doanh nghiệp đã được quan tâm và triển khai ở nhiều địa phương, song hiệu quả hợp tác vẫn còn chưa đồng đều. Một số khó khăn thường gặp bao gồm: sự tham gia của doanh nghiệp còn mang tính hình thức, thiếu cơ chế ràng buộc trách nhiệm; chương trình đào tạo chưa được cập nhật thường xuyên; điều kiện cơ sở vật chất và thiết bị thực hành của nhà trường còn hạn chế; và năng lực kết nối, điều phối hợp tác của một số cơ sở đào tạo còn yếu.

Nhiều doanh nghiệp, đặc biệt là doanh nghiệp nhỏ và vừa, chưa thực sự sẵn sàng tham gia sâu vào quá trình đào tạo do lo ngại về chi phí, thời gian và hiệu quả. Những vấn đề này đòi hỏi cần có giải pháp đồng bộ từ phía nhà trường, doanh nghiệp và cơ quan quản lý nhà nước.

2.4. Khuyến nghị nhằm tăng cường hiệu quả hợp tác trường trung cấp – doanh nghiệp

2.4.1. Nhóm giải pháp đối với nhà trường

Thứ nhất, các trường cần xây dựng chiến lược hợp tác với doanh nghiệp theo hướng dài hạn và bền vững, thay vì triển khai rời rạc theo từng năm học. Chiến lược này cần xác định rõ các ngành nghề trọng điểm, các doanh nghiệp đối tác chiến lược, mục tiêu hợp tác và lộ trình thực hiện cụ thể. Trên cơ sở đó, nhà trường chủ động ký kết các thỏa thuận hợp tác có tính ràng buộc trách nhiệm giữa hai bên.

Thứ hai, nhà trường cần đổi mới chương trình đào tạo theo hướng mở và linh hoạt, cho phép doanh nghiệp tham gia ngay từ khâu xây dựng chuẩn đầu ra, nội dung mô-đun và tiêu chí đánh giá kỹ năng nghề. Đối với các nghề có tính công nghệ cao hoặc thay đổi nhanh, chương trình đào tạo cần được rà soát, cập nhật định kỳ dựa trên phản hồi từ doanh nghiệp sử dụng lao động.

Thứ ba, cần tăng cường gắn đào tạo với thực tiễn sản xuất, thông qua việc mở rộng thời lượng thực hành, thực tập tại doanh nghiệp và tổ chức các học phần đào tạo tại cơ sở sản xuất. Nhà trường có thể bố trí thời khóa biểu linh hoạt theo mô hình học kỳ doanh nghiệp hoặc đào tạo luân phiên giữa trường và doanh nghiệp, phù hợp với điều kiện của từng ngành nghề.

Thứ tư, chú trọng nâng cao năng lực đội ngũ giáo viên dạy nghề bằng cách đưa giáo viên đi thực tế, bồi dưỡng chuyên môn tại doanh nghiệp. Việc này giúp giáo viên cập nhật công nghệ, quy trình sản xuất và yêu cầu kỹ năng mới, từ đó nâng cao chất lượng giảng dạy và khả năng hướng dẫn học sinh trong môi trường thực hành.

2.4.2. Nhóm giải pháp đối với doanh nghiệp

Doanh nghiệp cần được xác định là đối tác đồng hành trong đào tạo, không chỉ là nơi tiếp nhận học sinh thực tập. Trước hết, doanh nghiệp nên chủ động tham gia vào việc xác định nhu cầu nhân lực, góp ý chương trình đào tạo và cung cấp thông tin về xu hướng công nghệ, kỹ năng nghề cần thiết trong sản xuất.

Doanh nghiệp có thể tham gia trực tiếp vào quá trình đào tạo và đánh giá, thông qua việc cử cán bộ kỹ thuật hướng dẫn học sinh trong thời gian thực tập, tham gia hội đồng đánh giá kỹ năng nghề hoặc hỗ trợ tổ chức các kỳ thi tay nghề. Đây là giải pháp thiết thực giúp nâng cao tính sát thực của đánh giá và tăng khả năng tuyển dụng học sinh sau tốt nghiệp.

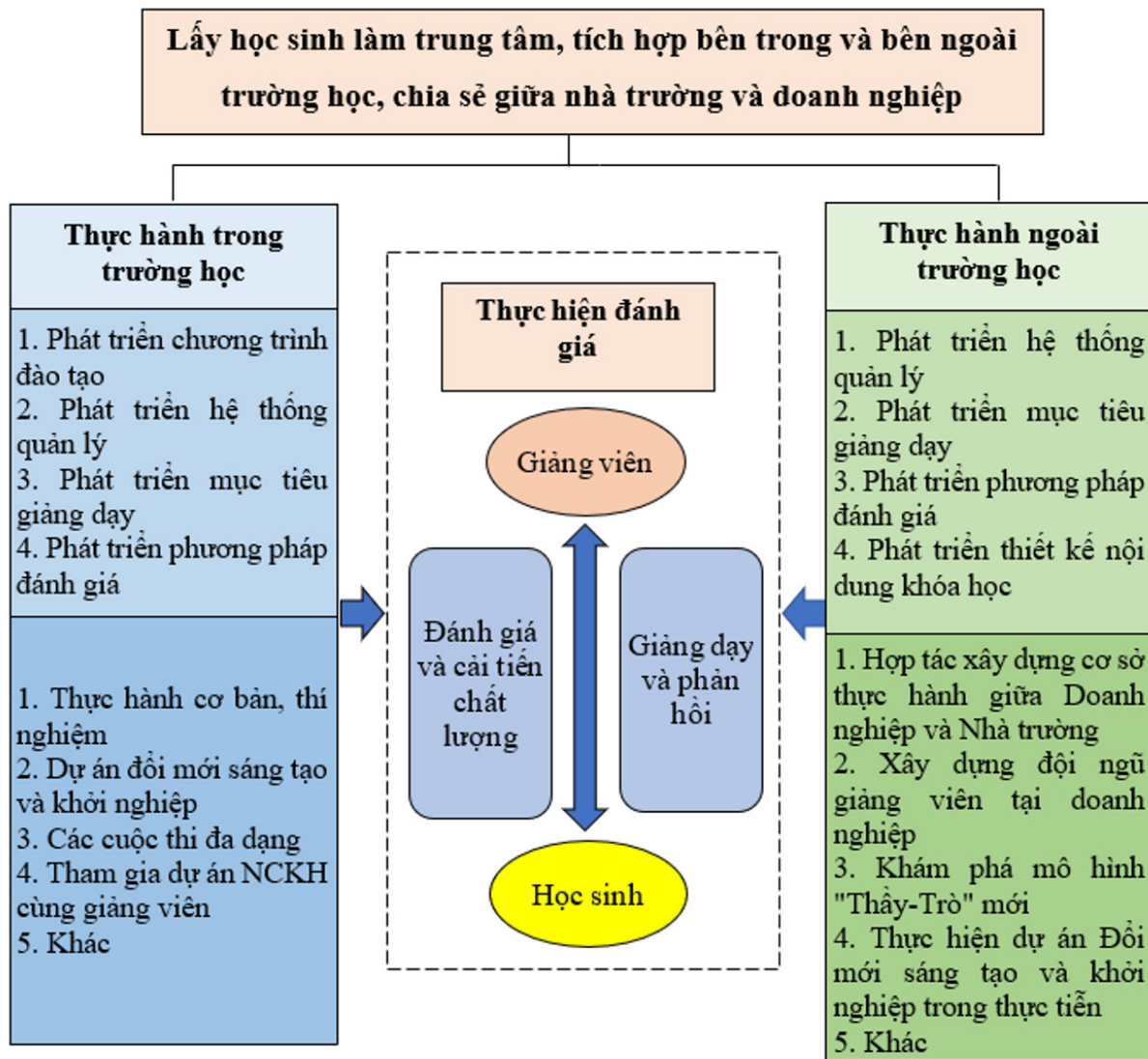
Ngoài ra, doanh nghiệp cần phối hợp với nhà trường trong việc xây dựng môi trường thực tập an toàn, kỷ luật và mang tính giáo dục, qua đó giúp học sinh hình thành tác phong công nghiệp, ý thức trách nhiệm và văn hóa nghề nghiệp ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường.

2.4.3. Nhóm giải pháp đối với cơ quan quản lý nhà nước

Cơ quan quản lý nhà nước cần hoàn thiện cơ chế, chính sách khuyến khích doanh nghiệp tham gia đào tạo nghề, đặc biệt là các chính sách hỗ trợ về tài chính, thuế và ghi nhận trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp. Đồng thời, cần ban hành các hướng dẫn cụ thể về mô hình hợp tác trường – doanh nghiệp, tạo hành lang pháp lý thuận lợi cho các bên triển khai.

Tăng cường vai trò kết nối và điều phối của các cơ quan quản lý, hiệp hội nghề nghiệp và tổ chức trung gian nhằm hỗ trợ nhà trường và doanh nghiệp tìm kiếm đối tác phù hợp, chia sẻ thông tin và kinh nghiệm hợp tác hiệu quả.

Từ các giải pháp đó, mô hình dạy học lấy học sinh làm trung tâm, tích hợp bên trong và bên ngoài trường học, chia sẻ giữa nhà trường và doanh nghiệp được đề xuất như Hình 1.



Hình 1. Mô hình đề xuất về dạy học trong sự kết nối Nhà trường – Doanh nghiệp

III. KẾT LUẬN

Hợp tác giữa trường trung cấp và doanh nghiệp là yếu tố then chốt trong việc nâng cao chất lượng đào tạo và khả năng có việc làm của học sinh sau khi tốt nghiệp. Thông qua các hình thức hợp tác đa dạng và thực chất, nhà trường có thể gắn hoạt động đào tạo với nhu cầu của thị trường lao động,

trong khi doanh nghiệp có cơ hội tham gia trực tiếp vào quá trình chuẩn bị nguồn nhân lực. Việc tăng cường và nâng cao hiệu quả hợp tác trường – doanh nghiệp không chỉ góp phần nâng cao chất lượng giáo dục nghề nghiệp ở trình độ trung cấp, mà còn đóng góp tích cực vào sự phát triển kinh tế – xã hội của Việt Nam trong giai đoạn hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Thủ tướng Chính phủ (2021). *Quyết định số 2239/QĐ-TTg phê duyệt Chiến lược phát triển giáo dục nghề nghiệp giai đoạn 2021–2030, tầm nhìn đến 2045*. Hà Nội.
- Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội (2017). *Thông tư số 09/2017/TT-BLĐTBXH quy định việc xây dựng, thẩm định và ban hành chương trình đào tạo trình độ trung cấp, cao đẳng*. Hà Nội.
- Nguyễn Thị Mỹ Lộc (Chủ biên) (2018). *Quản lý giáo dục trong bối cảnh đổi mới và hội nhập*. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
- Trần Văn Bình (2019). *Gắn kết đào tạo nghề với nhu cầu doanh nghiệp – Giải pháp nâng cao chất lượng nguồn nhân lực*. Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt, tr. 45–49.
- Lê Thị Thanh Hương (2021). *Thực trạng và giải pháp nâng cao hiệu quả đào tạo nghề ở trình độ trung cấp*. Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam, số 44, tr. 63–69.
- Phạm Xuân Nam (2018). *Phát triển kỹ năng nghề cho học sinh trung cấp trong bối cảnh hội nhập*. Tạp chí Giáo dục, số 430, tr. 22–26.
- Nguyễn Đức Trí, Trần Minh Tuấn (2022). *Đào tạo nghề gắn với sản xuất – kinh nghiệm từ các cơ sở giáo dục nghề nghiệp*. Tạp chí Giáo dục nghề nghiệp, số 6, tr. 30–35.